

RANNANPOJAT RAKAA...

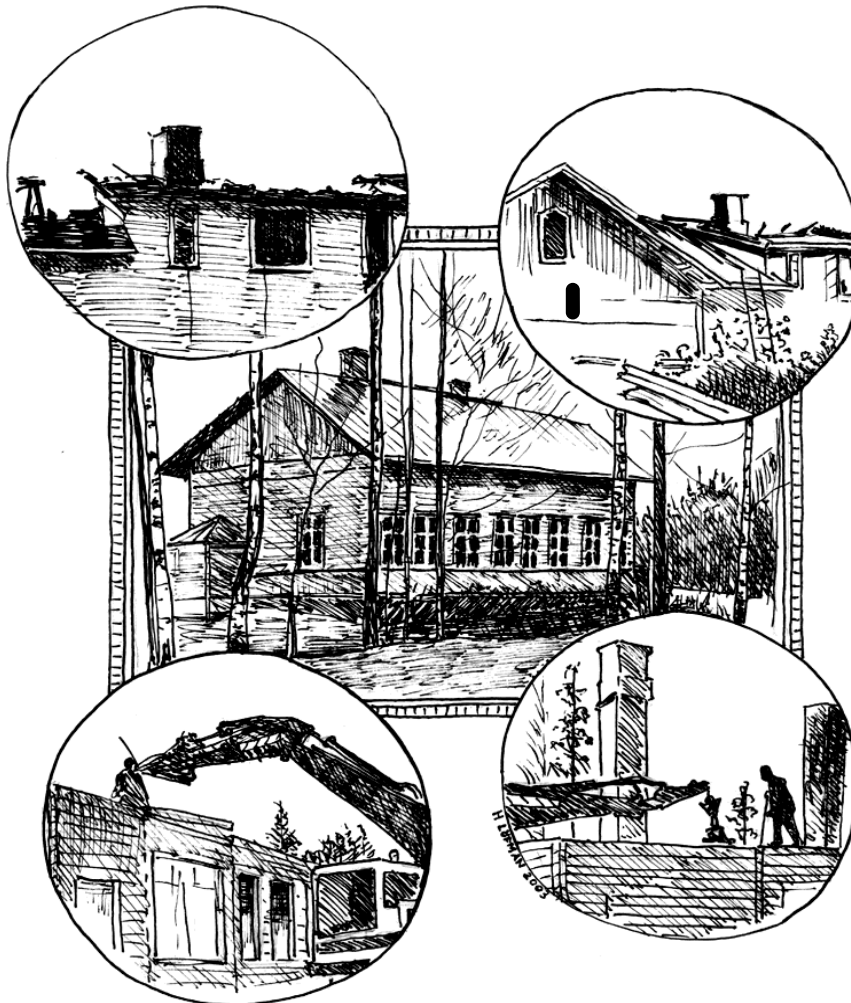
MÄNTLAHDEN KYLÄKULTTUURILEHTI, PAINOS 250 KPL, JULKAISEE MÄNTLAHDEN RANNANPOJAT RY

LAPSUUTENI KOULULLE

Lapsuuden koulutalo
ohjaa ensitien.
Loistat kuin tähtien valo
tielleni missä lien.

Askeleet pienet johti
intoa tulvillaan.
Avasit portit kohti
tiedon ihmemaan.

Jokainen kivesi, puusi
muistojen kultamaa.
Jokainen päivä uusi.
Kierrän ne uudestaan.

Luokkasi mustat taulut
ens' koukerot vieläkin nään.
Kuulen heleät laulut,
jotka ei häivykään.

Olet kuin äitimme hellä.
Olet kuin sunnuntai.
Kauniimpaa muistoa kellä
kuin mitä sinulta sain.

*Annikki Havola
Virginia, U.S.A. 27.7.1949*

PUHEENJOHTAJAN MIETTEITÄ

Elettiin 1800-luvun loppupuolta Mäntlahdessa. Mäntlahden, Pyötsaaren ja Rakilan lapset kävivät seurakunnan järjestämää kiertokoulua. Sitä pidettiin vuoroin kylän suurimmista taloissa. Sitten alkoi pitäjään nousta kansakouluja. Vilniemen kyläkin sai oman koulunsa. Myös Virolahden Klamilaan rakennettiin koulu. Muutamia Mäntlahden lapsista lähetettiin käymään Vilniemen kansakoulua ja muutamat aloittivat koulunkäyntinsä Klamilassa. Koulumatkaa kertyi paljon kävipä kummassa tahansa. siihen aikaan ei ollut kulkuvälineinä jalan ja suksilla kulkemisen lisäksi kuin hevossyyti, jos sellainen joskus järjestyi, vaatetuskin talven tuiskuissa ja pakkasissa oli enimmäkseen pellavaa ja villaa. Hyviä materiaalia sinänsä, mutta kylmät viimat ne kuitenkin läpäisivät.

Niinpä kylässä virisi uskomaton innostus ja talkoohenki, kun oman koulun rakentaminen tuli mahdolliseksi ja ajankohtaiseksi. Kaikkien alkujärjestelyiden, suunnittelun, lahjoitusten, keräysten ja päätösten jälkeen ryhdyttiin varsinaiseen työhön. Rakentaminen oli työlästä ja aikaa vievää sen aikaisilla välineillä ja materiaalilla.

Kivijalkaan tarvittavat kivet lähdettiin kalliosta lohkomaan kiiloja, poria ja lekoja käyttäen. Kivituukkeja tarvittiin monia kymmeniä. Ne painoivat satoja kiloja kappale. Raskasta työtä oli rahdatta ne hevosilla tontille ja paikoilleen.

Puutavarakaan ei ongelmaksi muodostunut, olihan Mäntlahden metsissä honkia. Taas isännät ja talkoolaiset valjasivat hevoset ja lähtivät metsään sahoineen ja kirveineen. Satoja hirsitä tarvittiin. Puita kaadettiin myös kattotuoli- ja lattiatarvikkeiksi, sekä laipion vasaiksi. Suuri on ollut lahjoitetun puutavaran määrä.

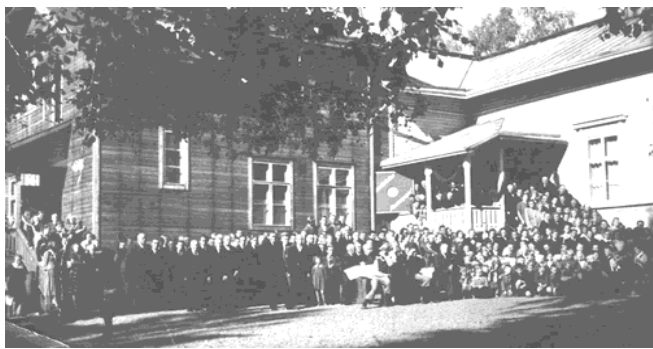
Tukit oli veistettävä hirsiksi. Lattia- ja kattovasat veistettiin tasapaksuiksi parruiksi. Kattotuolitkin oli kirveellä veistettävä. Kun kivijalka oli saatu valmiiksi ja hirret veistetyiksi, alkoi hirsikehikon pystytys. Hirret varattiin (eli asetettiin tiiviisti toistensa päälle) ja lukkonurkat tehtiin. Hirsien väliin laitettiin sammalta eristeeksi. Hirsikehikon noustua ylös tarvittiin vielä paljon tarvikkeita ja työtunteja. Lautoja pärekaton aluslaudoitukseen, panelia laipioihin, lankkua lattioihin. Paljon ovia ja kuusiruutuisia ikkunoita ja niiden ympärille vielä koristeelliset vuori- laudat. Kattopäreet oli höylättävä. Koulun lämmittämiseksi oli hormit ja uunit muurattava. Tiilet näihin saatiin oman kylän tiilenpolttamoista. Vintille ja rossilattiaan oli raddattava hiekkaa eristeeksi.

Myös ulkorakennus johon tuli halkovaja, varasto ja puuceet piti rakentaa, samoin saunarakennus.

Kuinka kylän ihmiset jakoivat tehdä kaiken tämän? Mäntlahden, Pyötsaaren ja Rakilan seuraaville sukupolville he tämän urastuksen lahjoittivat.

70-vuotta menikin tämän opinahjon toimiessa. Sitten tulivat uudet tuulet. Eipä antaneet kunnan päättäjät ja virkaatekevät mitään arvoa tälle kyläläisten urastukselle ja lahjoituksille. Kunta hallitsi mielin määrin, ensin lakkautti koulun ja lopulta myi koko rakennuksen. Huolimatta siitä, että se oli ollut kylälle opinahjo, aarre ja symboli - muistoissa se on sitä vieläkin, varmaan meille kaikille siellä opiskelleille.

Jouko Sahala

SYYSERVEISET

Kylänlahdella soudettiin kilpaa elokuun lopulla. Rannanpojat järjestivät Peltolan Sepon johdolla soutu- kilpailut Kylänrannassa. Osanottajajoukko ei ollut kovin runsas, mutta siitä huolimatta käytiin tiukka kisa. Kuvausryhmä oli paikalla kuvaamassa soutajia Poljakovin Mikan toimiessa veneen kuljettajana. Soutajista on hauskoja kuvia, joita saamme toivottavasti myöhemmin katsella CD:ltä.

Soutu- kilpailujen jälkeen tarjosivat Mäntlahden Osakaskunta ja Rannanpojat lohisoppaa Toivolassa. Ilma suosi taas, ja Lommin Jorman valmistamaa maukasta keittoa voitiin syödä ulkona. Ahmavaaran Ilkka otti aterijoitsijoista valokuvia, jotka ovat osin nähtävissä joulukuussa Toivolassa järjestettävässä valokuvanäyttelyssä.

Naiset, sekä nuoret että vähän vanhemmatkin, ovat syyskuusta lähtien käyneet joukolla Toivolassa jumppamassa kahtena iltana viikossa Jaana Avellan-Dufvan johdolla. Vieläkään emme ole onnistuneet houkuttelemaan miehiä mukaan jumppaan vaikka keskiviikon jumpan saakin puoleen hintaan, kun tuo uuden jumppaajan mukanaan.

Toivolaan on pystytetty neljät kangaspuut ja ne ovat olleet syksyn ajan kutojien ahkerassa käytössä. Kenties pikkujouluissa saamme nähdä kutojien valmiita töitä.

Rakilaan on saatu uusi upea ilmoitustaulu. Ihalaisen Sulo rakensi ja maalasi ilmoitustaulun, jonka kylän miehet sitten talloilla pystyttivät syyskuun viimeisenä lauantaina. Kelpaa siihen nyt ilmoituksia laitella, hienolle ilmoitustaululle, kun tilaakin on yllinkyllin.

Lokakuussa kävi Toivolassa vieraita Virosta Markku Ruokosen johdolla. Vieraat tutustuivat Toivolan historiaan ja Mäntlahden Rannanpoikien toimintaan. Kotiin viemisiksi he saivat lehtemme toimituksen tekemän CD:n, jossa oli Diashow Mäntlahden kylästä sekä Rannanpoikien kotisivut. Suomenkielisen tekstin lisäksi Diashowssa on vironkielinen selostus Maie Kollomin lukemana. CD:tä voi lainata Toivolasta.

Yhdysvalloissa asuva "Ikuinen Rannapoika", hiihtäjäsuuruus Tauno Pulkinen on täyttänyt kunnioitettavat 80-vuotta elokuun 28. päivä. Lämpimät onnitelut hänelle sinne Connecticutiin tai Floridaan. Ja kiitokset mielenkiintoisista kirjeistä ja jutuista, joita saamme rapakon takaa.

Jäsenmaksuja on kertynyt kiitettävästi, lähes kaikki jäsenet ovat jo maksunsa maksaneet ja uusiakin jäseniä on tullut kolmisenkymmentä. Vielä ehtii jäsenmaksun maksamaan pankkiin tai johtokunnan jäsenille ja vielä pikkujouluissakin. Jäsenkortitkin on lähes kaikki jaettu. Kortin saa jokainen jäsenmaksunsa maksanut.

Nuoretkin ovat alkaneet hankkia varoja seuran toiminnan turvaamiseksi. Sahalan Satu keksi idean myydä kotimaisia sukkaa ovelta ovelle ja pyysi Mäntlahden nuorisoa mukaan, he ovatkin ahkerasti myyneet sukkaa ja tilauksia on tullut runsaasti. Sukista tuleva myyntivoitto menee suurimmaksi osaksi Rannanpoikien toiminnan tukemiseen.

Toivolan lämmityksen parantamiseksi ja yhteisen toiminnan lisäämiseksi johtokunta on päättänyt hakemaan Leader- rahoitusta. Hankkeesta lisää sivulla 14.

Tätä koululehteä varten olemme saaneet niin runsaasti materiaalia sekä kirjoituksia ja valokuvia, että suunnittelemme koulun muisto- näyttelyn järjestämistä ensi kesänä. Näyttelyä varten tarvitsisimme lisää kuvia, vanhoja kirjoja, kouluvihkoja, käsitöitä ja mitä tahansa kouluun liittyvää.

Jos mieleenne tulee muistoja kouluajoistanne tai mistä tahansa ja haluaisitte jakaa ne muiden kanssa, niin ottakaa rohkeasti vaan yhteyttä toimitukseemme.

Mervi Värri

ISSN 1459-594X

RANNANPOJAT RAKAA... Kyläkulttuurilehti jo vuodesta 2000

Julkaisee..... Mäntlahden Rannanpojat ry.
Vastaava toimittaja..... Jouko Sahala puh **345 9787**
Kyselevä toimittaja..... Mervi Värrö p. **044-3459848**
Tappiotaittaja..... Ikka Ahmavaara (NDO2000)
Kotisivut:..... www.saunalahti.fi/erakko/rannanpojat.html
Painopaikka:..... Kotkaset Oy

ILMESTYY
4x
VUODESSA

SEURAAVA
NUMERO
VIIMEISTÄÄN
TALVELLA 2004

TÄSSÄ NUMEROSSA:

- Käsittelemme erityisesti Mäntlahden jo purettua kansakoulua. Olemme koonneet koulusta lentoon lähteneiden niin oppilaitten kuin opettajien muistelmia. Nämä kirjoitukset löytyvät oheisen pienen kuvakkeen yhteydestä.

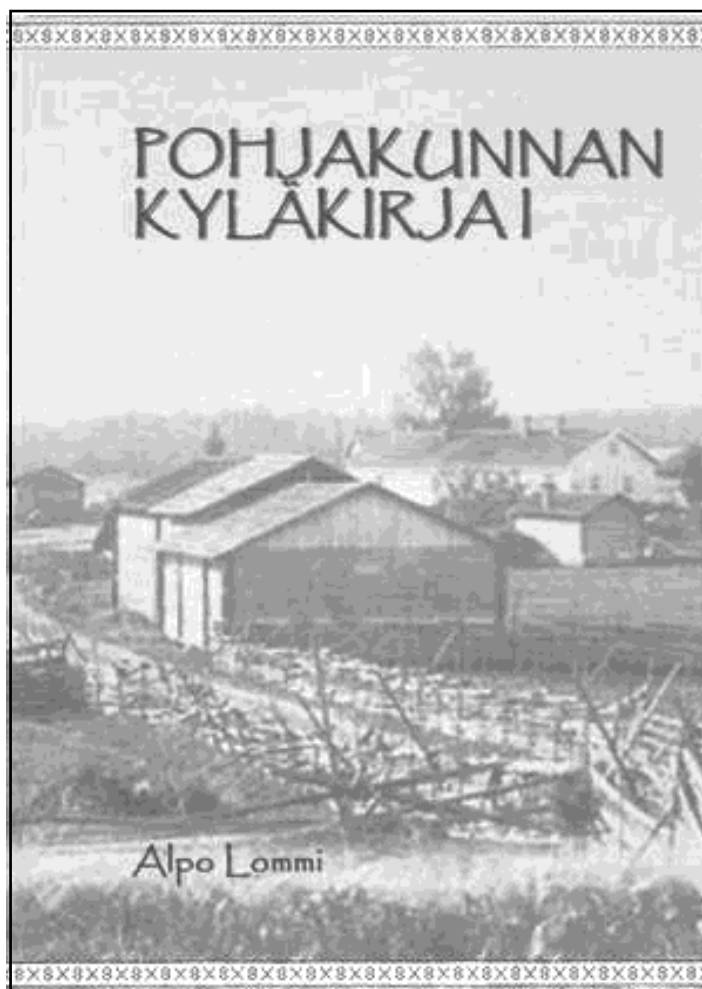
ALPO LOMMI: HAJAMIETTEITÄ HARRASTUKSEN PARISTA

Eläisimme varmaan aika köyhää elämää, jollei meillä olisi muistoja. Itselläni on monta nuoruusvuosien muistoa Mäntlahden ja Pyötsaaren maisemista. Samoin sukulaissiteitä löytyy useasta talosta, ystävyssuhteista puhumattakaan. Naapurikylästäne Sydänkylästä katsoen naapureiden yhteiselo on sujunut leppoisasti. Sydänkylän kyläkunnan kokouspöytäkirjasta vuodelta 1903 löytyy maininta aidantekehankkeesta pitäjänrajalle (Sydänkylä - Mäntlahti), mutta aita jäi rakentamatta. Kyse ei ollut ihmisten kanssakäynnin rajoittamisesta, vaan karjan laidunaidasta.

Tästä 100 vuotta sitten tapahtuneesta pääsemmekin mukavasti harrastukseni pariin, menneen tiedon tallentamiseen, ja sitä kautta kyläkirjan tekemiseen. Paremminkin osaisin teille kertoa, miten ei pitäisi toimia, mutta samalla voin todeta, että vanhanakin voi vielä oppia virheistään. Itse voin kiittää vanhempieni mielenkiinnon herättäjinä kyläkunnan tapahtumista. Molemmat vanhempani, äitini Martta (Malmi) s.1911, mutta erityisesti isäni Toimi Lommi s.1906, kertoi monipuolisesti kylän tapahtumista, joita tallensin ahkerasti ääninauhalle.

Kyläkirjan materiaalin kerääminen kannattaa aloittaa kylän sisältä. Kirjallisista lähteistä ja haastatteluilla. Uskon, että kylästäne (kylästäne) löytyy kirjantekoaineita riittämiin. Arkistoista ja niissä säilytettävistä asiakirjoista saa tietoa vaikkapa kirjastosta tai netistä. Olisi hyvä, jos joukosta löytyisi vanhan ruotsinkielisen taittaja. Varsinaista kyläkirjan tekoa varten kannattaa nimetä toimikunta, joka valitsee kirjan kirjoittajan tai toimittajan ja päättää muustakin työnjaosta. Rahoitusta varten on hyvä jos löytyisi jokin rekisteröity yhdistys, joka vastaisi rahoitussuunnitelmasta ja esim. avustusten keräämisestä, sillä ainakin yhteiskunnan taholta saatavat avustukset vaativat tarkkaa kirjanpitoa.

Jo varhaisessa vaiheessa kannattaa tehdä selkeä suunnitelma kerättävän aineiston tallentamisesta, ryhmitellä eri aihepiirit, jonka mukaan päätetään kirjan sisällöstä. Tässä tietokone on oiva apuri. Tallennusohjelma ja käytettävä tiedosto kannattaa valita niin, että se mahdollistaa kirjan painatuksen. Kerättävästä kuvamateriaalista kannattaa pitää luettelo, jonka mukaan kuvat voi aikanaan palauttaa (muista tekijänoikeusasiat). Jo kirjan materiaalin keräysvaiheessa pitää tehdä lähde- luettelo. Valmis tai työn alla oleva materiaali on kerättävä kansioihin, joista on sisällysluettelo. Ennen kirjan viemistä painoon kannattaa kiinnittää erityistä huomiota oikolukuun ja taittoon. Tässä ainakin minun oli hyvä käyttää "ammattilaisen" apua, jota löytyikin mukavasti.

Kyläkirjaa voi ostaa Klamilan Kylätuvulta 25 euron hintaan

Pohjakunnan kyläkirja I:n tekemisessä taustayhteisönä oli Klamilan Seutu ry. ja työryhmänä viisihenkinen työhönsä sitoutunut ryhmä, joka edusti kyläläisiä ja taustayhteisöä.

Kirjallisuutta ja tietoa löytyy, tässä muutama lähde- teos:
- Wahlroos, Lasse: Opas Historiankirjan tekijälle. Finlecura 2000
- Katajala, Kimmo: Historiankirjoittajan opas. SKS 1990
- Onnela, Samuli, ym.: Koti- ja kotiseutuarkiston opas. SKS ym. 1991

Suhtautuminen kirjan tekoon ainakin Klamilan Seudulla oli pelkästään myönteistä. Onnea harrastustenne pariin.

6.11.2003 Alpo Lommi

**TAUNO PULKKINEN:
MIELEEN PAINUNEITA MUIS-
TOJA MÄNTLAHDEN KOULUSTA**

Alakoulun opettajani oli rouva Winter, Winterska niin kuin häntä kylällä kutsuivat. Muuten koulupäivät kuuluivat normaalia alakoulun ohjelmaa noudattaen. Pulpettiparini oli tyttö. Eräänä päivänä alkoi takamustani lämmittämään. Hyppäsin ylös, - housuni oli märät takapuolelta. Siitä tuli toimintaa, minut vietiin yläkoulun opettajan asuinhuoneeseen. Pyyhkeillä koetettiin kuivailla housujani. Pulpettiparilleni oli käynyt "vahinko"? Sen päivän jälkeen jännäsin ja "kuulostelin" joko lämmittää. Toista vahinkoa ei tapahtunut.

Yläkoulun opettajani oli Saimi Mäkelä, arvostettu ja kunnioitettu henkilö. Mitään tavallisesta koulupäivästä suuresti poikkeavaa ei ole jäänyt muistiini hänen tunneiltaan.

Kun opettaja meni asunnolle - tarkastajan puheille ym. niin Sulo Mäkelä (aviomies) kuvanveistäjä ja taidemaalari oli opettajana piirustus- ja laulutunneilla. Eräänä päivänä laulutunnin jälkeen toiset pääsivät kotiin, mutta minä ja Sakari (Saku) Mäkelä (sankarivainaja) jäimme arestiin. Syytös oli se, että emme laulaneet. Saku oli Sulo Mäkelän veljen Toivo Mäkelän poika. Sitten aina jonkun ajan kuluttua meiltä kysyttiin, että joko pojat laulatte. Sanoimme ei ja lisäksi väitimme, että me kyllä tunnilla lauloimme. Kun sitten seuraavan kerran Sulo tuli kysymään, niin valitimme, että kuolemme nälkään ja pyysimme, että pääsisimme kotiin syömään. Lupasimme tulla takaisin. Sulo sanoi meille, että voiko hän uskoa, että tulemme takaisin - vakuutimme, että tulemme. Sulo päästi meidät ulos. Kun pääsimme rapuille lähdimme juoksemaan ja huusimme: "Emme tule takaisin".

Pelkäsimme mennä seuraavana aamuna kouluun. Onkohan sen jälkeen Mäntlahden koululla kuuluto niin kovaa ja komiaa laulua mitä kaksi poikaa alkuvirren aikana silloin esittivät.

Opettaja puhutteli meitä - sanoi kuulleensa mitä tapahtui edellisenä päivänä ja lisäsi, että kun noin kovaa ja komiasti lauloitte niin saatte anteeksi tällä kertaa.

Taas eräänä päivänä oli piirrustustunti menossa. Taululla oli kaunis hevosen kuva mallina - tehtävä oli piirustaa se hevonen. Koetin olla tarkkana, piirtää - jäljentää hevosen kuvan terävää kynää käyttäen. Sulo tuli, katsoi tekelettäni ja paksulla mustalla "liidulla" yhdellä käden pyyhkäisyllä paransi tekeleeni - mielestäni pilasi "taideteokseni".

Kerran taas Sulo piirrustustunnilla kuljeskeli luokassa. Välillä nosti kätensä eteen - kynä pystyssä tähtäsi meitä toinen silmä ummessa kynän takana kuin ampuja. (Pikkuveljestäni Paavosta hän teki graniittisen rintakuvan), Sanoin Sulolle, että tee minustakin samanlainen. Sulo kierteli - katseli eri puolelta minua kynänsä takaa ja sanoi: - "Tauno sinulla ei ole piirteitä".

Minä kun oletin, että olen yhtä komia poika kuin pikkuveljeni Paavokin (Paavo sai palkan mallina olost).

Sodan jälkeen Mäntlahden koulua suurennettiin. Me Muurmannin Laurin kanssa lohkoimme koulun kivijalkakiviä toiselta puolelta tietä - hieman koulusta Mänttärille päin. Siinä oli suuria kiviä, joista oli hyvä lohkoa kiiloilla. Ei tarvinnut käyttää ruutia eikä dynamiittia, vaikka sainkin nimismieheltä todistuksen, jolla voin ostaa ja käyttää räjähdysaineita (sotilaspassin perusteella olen pioneeri). Ruokatunnilla teroitin porat pajassa.

*Ikuinen Rannanpoika Tauno Pulkinen
Connecticut USA 21.9.2003*

**MIRJA LANKINEN:
KOULUMUISTOJANI**

Taatani (äidin isä) Anton Nopanen oli innokkaasti ajamassa koulun perustamista Mäntlahteen. Eikä ollut ihmeäkään, kun heillä Amandansa kanssa oli 12 lasta. Tosin osa oli jo maailmalla. Mäntlahden kansakoulun 50-vuotisjulkaisussa mainitaan, että suurtari Anton Nopanen kyläläisten valtuuttamana suoritti mm. vapaaehtoisen keräyksen, joka ulottui aina Karhulaan ja Kotkaan asti. Keräyksen tulos oli 360 mk. Keräys käsitti myös tavaralahjoituksia.

Toive koulusta toteutui monien huomattavien lahjoitusten ja kyläläisten ahkeran urastuksen myötä. Kuten tiedämme, koulun vihkiäiset olivat syksyllä 1899. Äitini kävi Mäntlahden kansakoulua opettaja Nurmisen ja opettaja Metsistön aikana 1900-luvun alussa.

Itse aloitin alakoulun 1. luokan vuonna 1928 opettaja Elina Winterin huolehtivassa opetuksessa. Koulun aloittaminen oli silloin tärkeä tapaus lapsen elämässä kuten nykyäänkin. Yläkoulussa opettajani oli Saimi Mäkelä. Alakoulun luokahuoneessa oli yhdistetty alakoulu ja poikien käsityöluokka eli veistosali.

Aamurukousten jälkeen opettaja tarkasti, että olimme tulleet siisteinä kouluun. Tyttöillä tuli olla puhtaan esiinliinan taskussa puhdas nenäliina ja pojilla puhtaiden housujen taskussa myös puhdas nenäliina. Samoin opettaja katsoi, että kädet ja kynsien alustat olivat puhtaat.

Koulukeittolaa ei ollut, vaan oppilailta oli omat eväät, jotka syötiin pulpetin päälle levitetyn ruokaliinan päältä. Evänä oli maitoa tai mehua pullossa sekä eväsleivät vaihtelevin päällystein.

Aapiset ja Salon laskuopit olivat aarteita, jotka tuli pitää tietysti siisteinä ja ehjinä. Se oli kunnia-asia. Kirjat tarkastettiin usein. Välitunnit olivat silloinkin mieluisia koulupäivän hetkiä. Tekemistä keksittiin yllin kyllin, vaikka ei ollutkaan leikkikenttävälineitä pihalla.

Alakoulussa opittiin perusasioita mm. äidinkieliessä, matematiikassa, arkielämän sosiaalisessa käyttäytymisessä ja erilaisten harjoitusaineiden parissa. Ne ovat edelleen elämän tärkeitä perusarvoja.

Yläkoulu käsitti 3-6 luokat. Lisäksi oli jatko-opetusluokat, joita käytiin iltaisin. Oppikouluun pyrittiin yleensä 4:nneiltä luokalta. (myös 5. luokalta)

Mäntlahdessa kävivät koulua myös Pyötsaaren ja Rakilan lapset. Kansakoulun luokat 3-6 olivat pääasiassa yhtä aikaa koulussa, joitakin ryhmätunteja oli. Joten neljä ikäluokkaa opiskeli samaan aikaan, saman opettajan johdolla, samassa tilassa. Siinä oli (ja on nykyäänkin) opettaja tiukilla. Oppilaiden oli oltava tarkkaavaisina, jotta "hiljaisentyön" ohjeet eivät menneet ohi korvien. Hyvänä puolenä oli se, että alempien luokkien oppilaat kuulivat seuraavien luokkien oppimäärien aineistoa jo etukäteen.

Koulu oli puulämmitteinen. Oppilaiden tehtäviin kuului kantaa puut halkoliiteristä sisälle suuriin halkolaatikoihin. Ns. järjestäjinä oli kaksi oppilasta viikon kerrallaan. Yleensä toinen järjestäjästä oli ylempältä ja toinen alemmältä luokalta. Muistan olleeni usein Mäkelän Aimon kanssa järjestäjänä. Järjestäjien tehtäviin kuului mm. aukaista ikkunat välituntien ajaksi, mustan taulun siistiminen ja taulusien pesu ja kostuttaminen, päiväkirjan avaaminen, kellon soitto sisäntulon merkiksi ja yleensä järjestyksen ja siisteyden pitäminen luokassa välituntien aikana. Kylmänä vuodenaikana tulivat järjestäjät aamulla lämmittämään koulua jo tunteja ennen koulun alkamista. Järjestäjänä olo oli mieluinen luottamustehtävä.

Koulumatkat kavereiden kanssa olivat joskus vaiherikkaita. Syksyisin Kylänmäen ja Vanhankylän oppilaita kerääntyä aamuisin Ryyskään ja Riissuohon tekemään "ruinuskaa". Kun pakkanen yöllä jäädytti veden "suotöntykkeiden" välissä, syntyi keinuvaa jäätä. Siinä oli hauska keinoa, tehdä "ruinuskaa". Usein tietysti jää petti ja jalat kastuivat. Koulun menttiin sitten kengät ja sukat märkinä. Opettaja ja vanhemmat olivat kieltäneet moisen, mutta - Usein kuivateltiin sukkia uunin solassa ja kenkiä uunin kupeella.

Haminan syysmarkkinat olivat niin tärkeä tapahtuma, että 1. markkinapäivä koulusta oli lupapäivä. Markkinaväen vaellusta oli jännittävä seurata maantien vieressä. Muistan erään markkinapäivän erikoisesti. Olin unohtanut varmistaa kertoläksyn osaamisen. Opettaja oli sanonut, että ne jotka eivät osaa, tulevat markkinapäivänä lukemaan koululle. Minä olin yksi niistä.

Opettaja Saimi Mäkelä teki elämäntyönsä Mäntlahdessa. Hän tunsu oppilaat, varsinkin ennen sotia, syntymästä alkaen. Muuttoliike oli vähäistä. Opettaja Mäkelä oli aarre koko koulupiirille. Lapset olivat kuin yhteisiä. Hän pystyi seuraamaan lasten kehitystä jo ennen kouluun tuloa. Hänelle syntyi kouluaikana jo usein kuva, mihin kukin oppilas voisi suuntautua elämässä. Hän ja miehensä kuvanveistäjä Sulo Mäkelä olivat kannustavia ja lämpimiä ihmisiä. Itsekin olen saanut heiltä elämänarvoisia ohjeita ja tärkeää kannustusta.

Mäntlahden koululaisilla oli aikani myös ainutlaatuista taideopetusta kuvanveistossa. Tuskin muualla ovat jo 1-2 luokkalaiset nähneet alusta asti kaikki vaiheet veistoksen syntymästä - rautalangasta kipsivaluun ja valmiiseen työhön. Muutenkin taide oli läsnä, koska perhe asui koululla. Veistoksia oli pihassa. Taiteilijoita oli usein koululla. Muistan erikoisesti taidemaalari Annalan. Hän oli ystävällinen oppilaille, keskusteli, jopa leikki pihalla lasten mukana.

Koulumme 50-vuotisjuhlassa oli ohjelmassa "haastelua" entisten oppilaiden kanssa. Olin pohjustanut sitä etukäteen käymällä jututtamassa heitä. Muurmannin Elnan, Joensuun Laurin, Malmin Arvon ja Porkan Einon ja Allin sekä monien muiden. Einon ja Allin jutuista muistan, että Alli istui Einon edessä. Eino nyki Allia letistä niin, että Alli pyysi opettajaa siirtämään hänet toiseen paikkaan. No, tiedämme, että se oli rakkautta jo silloin (kai neljännen luokalla). Alli ja Einohan elivät pitkän avioliiton yhdessä.

Olin Mäntlahdesta pois talvisin vuodesta 1937. Oli talvisota välissä. Valmistuin opettajaksi jatkosodan aikana jouluksi 1942. Olin ollut opiskelun ja tenttijaksojen välillä jo lottakomennuksella sotatoimialueella. Valmistuttuani olin kevtälukukauden 1943 Kannaksella Valkjärven Nurmijärvellä supistetussa koulussa. Toukokuun lopussa koulusta suoraan lähdin lottakomennukselle Itä-Karjalan Maaselaan Kenttäsairaala 33 (rintamalle). Olin toivonut saavani opettajan viran lähempää Viipuria. Tarkastaja ilmoittikin, että Karisalmen lähellä olisi paikka, jos pääsen komennukselta. Tarkastaja ja KS:n (kenttäsairaalan) päällikkölääkäri kävivät kiistaa kuukauden verran kumpi on tärkeämpää työ kenttäsairaalassa vai koulussa. Lopulta lokakuun lopulla pääsin koulun, kun siellä ei ollut ensinkään opettajaa.

Olin lukuvuoden 1943-44 Kääntymällä. Keväällä 4.6.1944 lähdin taas komennukselle Kannakselle. Siellä alkoi rytinä. Kannas evakuoitiin, niin myös oppilaani.

Järkyttävän rauhan tultua, ja komennukselta päästyäni, menin Kymenlaakson tarkastajan luo ja kerroin tilanteen. Hän sanoi, että menen aloittamaan ainakin Mäntlahden kouluun. "Sinne voi tulla entinen siirto-opettaja, mutta katson sitten paikan sinulle." Mäntlahden koulussa oli vielä KS:n toimintaa. Vasta syyskuun lopulla voi koulu alkaa.

Nyt tuli sellainen tilanne, että olin oman opettajani Saimi Mäkelän työtoveri. Se tuntui suorastaan juhlalliselta.

Pidettiin yhteiset aamuhartaudet. Minä soitin virren, hän piti rukouksen. Olin ollut vasta puolitoista lukuvuotta opettajana, hän 27 vuotta. Tunsin itseni todella aloittelijaksi, vaikka olin tarmoa täynnä. Hän sanoi, että sinulla on uudet opit. Sovitaan, että otetaan käyttöön vanhaa ja uutta tilanteiden mukaan. Yhteistyö sujui hyvin. Mäntlahdessa oli oppilaita mm. varuskunnasta ja oli siirtolaisia. Joten minullakin oli mäntlahtelaisten lisäksi uusista perheistä oppilaita. Mutta lapset olivat suloisia.

Niin sitten kävi, että marraskuun lopulla tarkastaja Nurmiranta ilmoitti, että entinen siirto-opettaja Huhntanen tulee Mäntlahteen ja minulla on paikka Myllykoskella. Voin mennä vaikka seuraavana päivänä sinne aloittamaan. Ympyrä oli sulkeutunut.

Lapsuutemme koulua ei enää ole tutulla paikalla. Ohi ajassa riipaisee mieltä. Muistojen joukossa on paljon sykähdyttävää ja mieluista vaalittavaa, kuten lapsuuden koulun joulujuhla enkeleineen, keijuineen, tonttuineen ja joulupukin tuoma joulupussi, jossa oli omena, joulupiparkakku ja joulukaramelli.

Muistoissa Pulkkinen Mirku,
Mirja Lankinen

AINO HARJU. MUISTELOITA

Koulunsa vuonna -46 aloittanut entinen oppilas muistelee ensimmäistä opinajoaan, Mäntlahden kansakoulua. Koulunkäynti oli mahdollista aloittaa jo 6-vuotiaana. Riitti, kun oli kouluhajuja, ei ollut liian pitkä koulumatka rasiitteena ja pystyi osoittamaan olevansa "koulukypsiä" (= osasi olla tunnilla huolellinen ja tarkkaavainen eikä häirinnyt opetusta). Pidempään koulumatkaan tottuivat Pyötsaaresta, Rakilasta ja Lelusta tulleet oppilaat. Koulu sai paljon oppilaita myös Upseerikylästä, josta johti koululle päivittäin ahkerassa käytössä ollut metsäpolku.

Ensimmäisen kouluvuoden ensimmäisenä koulupäivänä äidit saattelivat lapsensa kouluun ja saivat jäädä luokkahuoneen perälle seuraamaan miten uudet koululokkaat pääsevät alkuun. Opettaja osasi hyvin vastaanottaa pienet koululaiset ja jännityskin katosi nopeasti. Nyt oltiin ihan oikeasti ekaluokkalaisia. Opettaja Saimi Huhntasen luotsaamina olimme kolme ensimmäistä kouluvuotta aina kevääseen -49 asti, jonka jälkeen siirryimme IV luokalle yläkoulun puolelle opettaja Saimi Mäkelän opetettaviksi. Siirto ylöspäin oli myös hyvin konkreettinen: Olihan alakoulun luokkahuonekin jo muutamaa porrasta alempana kuin yläkoulun luokkahuone. Samoin pulpettien koko kasvoi melkoisesti yläkoulun puolella. Pieni pelkokin hiipi aluksi sydämeen, kun opettajanvaihdos oli edessä ja samaan luokkahuoneeseen tuli oppilaita vuosiluokilta IV-VI. (Huom! roomalaiset numerot, joita käytettiin silloin luokka-asteista, nykyisin ovat käytössä arabialaiset numerot). Sitä tunsu itsensä hyvin pieneksi isompina ja itseään monta vuotta vanhempien oppilaiden joukossa. Ja vielä isossa pulpetissakin. Siihen tottui kuitenkin melko pian.

Varsinainen koulutyö lienee sujunut suuremmista vaikeuksista ja kummelluksista. Koulua käytiin säännöllisesti, koska lukukausitodistuksissa oli poissaolojen kohdalla usein pelkkä viiva. Vaihtelua tunneille toivat joskus kouluradio-ohjelmat, jotka alkoivat aina tulla tunnusmelodiolla klo 10.10 ja päättyivät klo 10.45. Joskus saimme katsella myös rainakuvia. Viikon viimeisenä koulupäivänä, joka silloin oli lauantai, pidettiin viimeisellä tunnilla "luokan yhteinen tunti", joka oli hiukan vapaampi ja oppilaat saivat esittää omaa ohjelmaansa.

Arkirutiineista poikettiin myös koulun urheilupäivinä. Talvisin toistuituvuorovuosina Kuorsalossa ja Mäntlahdessa pidettävät koulujen väliset hiihtokilpailut.

Välitunnit vietettiin pihalla leikkien, juosten ja ruutua kinkaten sekä pelaten vaikkapa neljää maalia. Talvella nopeimmat oppilaat ehtivät hiihtääkin lyhyen kierroksen välitunneilla.

Koulupäivän katkaisi luokissa tapahtunut ruokailu. Omalle pulpetille itse ommellun vohvelikankaisen ruokaliinan päälle haettiin opettajan annosteleva ruokalautanen. Ruoan kanssa ei saanut nirsoilla. Oppilaat itsekin osallistuivat kouluruokailun mahdollistamiseen keräämällä koululle syksyllä muutaman litran puolukoita.

Lukuvuoteen sisältyi myös muutama juhlahetki. Syyslukukausi päättyi *Joulujuhlaan*, joka olikin suurin vuotuinen koulun juhla. Sitä varten harjoiteltiin paljon ennakoon. Ohjelmassa oli jouluevankeliumin lisäksi näytelmä, tonttuleikkejä, joululauluja ja tietysti joulupukin saapuminen. Todistuskin jaettiin joulujuhlassa ja sen jälkeen kaikkiin joululoma, joka jatkui loppiaiseen asti. Joulujuhla oli niin suosittu tilaisuus, että osa juhlaan saapuneista joutui seuraamaan ohjelmaa viereisen veistoluokan puolelta.

Toukokuun toisena sunnuntaina vietettiin *Äitienpäiväjuhlaa*, joka alkoi äitien kukituksella. Valko- tai sinivuokko kiinnitettiin nupineulalla äidin rintapieleen. Ohjelmassa oli mm. oppilaiden laulesityksiä, runonlausuntaa ja pienehkö näytelmä. Kahvitus kuului tietysti aina tilaisuuteen.

Kevätjuhlaa vietettiin jo ennen toukokuun viimeistä päivää, yleensä toukokuun viimeisellä viikolla. Syyslukukausi alkoi vastaavasti jo elokuun puolivälin jälkeen. Kevätjuhla oli ohjelmaltaan pienimuotoisempi; Suvivirsi oli opeteltu ja muitakin kevätlauluja laulettiin. Juhla päättyi todistusten jakoon, jota kuului aina vähän jännittää.

Sotien jälkeisellä vuosikymmenellä niukkuus ja puute heijastuivat vahvasti koulutyöhön. Opetusvälineitä ei tuolloin juurikaan tunnettu. Pärjättiin liidulla, taululla ja muutamalla kartalla, pahvisella kuvataululla sekä lyijy- ja mustekynällä vihkojen ja oppikirjojen lisäksi. Työkirjoista ei ollut tietoaakaan. Koulun ilmapiirin luominen riippui enemmän koulussa työskentelevistä ihmisistä, ennen kaikkea opettajista, keittäjävahtimestareista, siivoojista ja oppilaista. Opettajia arvostettiin ja koululla kokonaisuudessaan oli suuri merkitys koko kylälle.

Aino Harju

AINO HARJU: OPETTAJA JUHANI HARJU

Johtajaopettaja Saimi Mäkelän jäätyä eläkkeelle toimi Mäntlahden kansakoulun opettajana lukuvuonna 1956-1957 ylioppilas *Juhani Harju* Miehikkälästä. Sijaintinsa puolesta Mäntlahti oli jo tullut tutuksi sen sijaitessa kotipaikan Miehikkälän ja koulukaupungin Hamina välillä. Armeijavuoden jälkeinen vuosi opettajana varmisti tulevan ammatinvalinnan, joka tähtäsi joko matemaattisten aineiden tai liikunnan opettajan ammattiin. Ensin mainittu kuitenkin toteutui, vaikka urheilukin vielä oli mukana kuvioissa.

Juhani Harju opetti "yläkoululaisia" ja kolleganaan hänellä oli alakansakoulun opettaja Saimi Huuhtanen. Yhteistyö 2-opettajaisessa koulussa lienee sujunut leppoisasti.

Seuraavat viisi vuotta kuluivat Helsingin yliopistossa matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa matemaatiikkaa, fysiikkaa ja kemiaa opiskellen. Fil.kand.-tutkinnon jälkeen työ jatkui isompia oppilaita opettaen kolmisenkymmentä vuotta.

Mäntlahti oli muodostunut kuitenkin paikaksi, jonne aina palattiin lomiksi. Kouluaajan nostalgiasalkku ei ollut kokonaan sulkeutunut.

Aino Harju

TOPI KAARTINEN: VIRAN JA TOIMENHALTIJAKSI MÄNTLAHTEEN

Vuosi -57 toi Mäntlahteen uuden asukkaan, kun loppukesällä päristelin Jawa-moottoripyörällä Hyvinkäältä Haminaan. Siellä piti kysellä, miten vanhalle Viipurin tielle päästään.

Mutkaista tietä ajellessa mietin mihinkään korpikylään on tullut taas valituksi. Ensimmäinen koulupaikkani Rautalammilla oli täysin tiettömän taipaleen takana. Koulu oli kyllä komea rapattu kivitalo ja paikka erittäin kauniilla niemellä. Valitettavasti morsiameni tuskin olisi saanut mieleistään työtä korpikoululla ja siksi piti hakeutua etelän maille. Löytyihän se Mäntlahti mutkien takaa ja osoittautui varsin idylliseksi kyläksi. Oli metsiä, peltoaukeita ja ennen kaikkea meri lähellä. Siihen olin ihastunut Raumalla koulutusaikoina monilla kanootti- ja purjehdusretkillä.

Koulukin osoittautui varsin kelvolliseksi, jonne kyllä kelpaisi nuorikkonsa tuoda. Ensitöiksi kävin ilmoittautumassa koulun johtokunnan jäsenille, joista varsinkin reilun tuntuinen, jyhkeä seppä Pulkkinen teki vaikutuksen. Alaluokkien opettaja Saimi Huuhtanen tuli pian tutuksi ja antoi paljon hyödyllistä tietoa kylästä lähes keltanokkakollegalle. Vähän nolotti saada heti johtajan titteli olemattomasta kokemuksesta huolimatta, mutta se oli sen ajan tapa. Yläluokkien opettaja ja varsinkin mieshenkilö leivottiin takuuvarmasti johtajaksi. Tunnustankin suoraan, että ilman vanhempien koulutyöntekijöiden apua olisi johtamisesta tullut varsin työläs urakka. Nuorena ja hölmönä sentään selvisi pahemmin järkkymättä tai järkyttymättä koulutyön kiemuroista. Sen kyllä huomasi, että seminaariopiskelusta ei saanut juuri mitään apua käytännön työssä.

Koulun oppilaat osoittautuivat hyvin positiivisiksi ja yhteistyöhaluisiksi. Niinpä nuorten parissa työ tuntui vuosi vuodelta mukavammalta. Kun vielä sain morsmaikkuni vaimoksi koululle, kelpasi Mäntlahdessa eellä. Rautalammilla olin innostunut metsästyksestä ja Mäntlahdessa siihenkin oli hyvät mahdollisuudet. Yrjösen Kaiskan avulla tutustuin kylän kala- ja riistamaihin. Merellä sain tuulaal-la elämäni ensimmäisen ankeriaan, joka vaimon kauhistelusta huolimatta osoittautui varsin kelvolliseksi ateriksi. Teeriä kantelin syysmetsistä usein pataan pantavaksi ja loppukesällä kyyhkysparvet houkuttelivat peltoaukeille. Ajan myötä myös hirviporukka sai yhden ampujan ja nylkijän mukaansa. Pari kolme hirveä onnistuin kaatamaan ja lisäksi yhden luvattoman, jonka yhdessä toisen ampujan kanssa vahingossa kaadoimme. Kylän väki siitä tuskin pahemmin riemastui, sillä seuraavana vuonna ei rangais-tukseksi herunut yhtään lupaa.

Itse koulutyössä sattui usein kaikenlaista huvittavaa. Kerran talvella hiihtelimme lähiladulla, jossa oli pieni, mutta ylen "pippurinen" mäki. Useimmat sen suosiolla kiersivät, mutta hullunrohkea Koson Pepe painoi täysillä mäkeen. Seurasin huikea voltti suurin vartalo ja poika sukelsi pää edellä hankeen. Henki kurkussa riensin katsomaan kävikö pahastikin. Pepe rimpui hiukset haralla pystyyn ja pyyhki lunta suusta ja korvista. "Ope kyllä maksaa uudet sukset" oli ensimmäinen kommentti, jonka helpotukseksi kuulin. Oli poika ainakin ehjä, enkä sukksikaan joutunut kustantamaan, sillä sen aikaiset puusukset kestivät hurjiakin kuperkeikkoja. Vuosien kuluttua poika lähti merille ja sain jatkuvasti kortteja milloin mistäkin satamasta, kunnes ne äkisti loppuivat. Kuulin surukseni myöhemmin, että Pertti oli Lontoossa pudonnut laivasta veteen ja hukkunut. Eläväinen persoona hän oli ja jätti lähtemättömän muiston.

Kerran saapui tarkastaja taloon. Luokkaan astuesaan hän kysyi oppilailta, missäs opettaja on. "Kaivossa se on" yksi pojista heläytti ja tarkastaja nieleskeli tovin, ennen kuin kuuli jatkoselityksen; "Se on putsaamassa pumppuletkun sihtiä." Ei siis ollut vielä heitetty kaivoon

kitumaan. Tapauksesta tuli tarkastajalle hyvä vitsin aihe kolleegoiden tapaamisissa.

Vuodet kuluvat ja työtä riitti muullakin kuin kai-vossa. Koulun pihamaa varsinkin oli raskas työmaa tal-vella. Eihän sitä voinut Emmiin (siivoojan) harteille jättää. Itse podin usein selkävaivoja ja kerran olin rankan lumi-sateen jälkeen räittäväsynyt ja selkäsairas raatamisesta. Mutta kun häitä on suurin, on apukin lähellä. Entinen oppilaani, Rikkisen Heimo, joka oli ryhtynyt kaivuriura-koijaksi, sattui ajelemaan ohi, näki open ahdngon, ja pyöräytti pihalle. Hetkessä oli käytävät työnnetty auki ja Heippa kaasutti kättä heilauttaen tiehensä. Ei tainnut ar-vata, miten suuren hyväntuon teki. Apu tuli kuin taivaan lahjana todella tarpeeseen.

11 vuoden jälkeen alkoi taivaalle kertyä tummia pilviä. Oppilasmäärä pieni huolestuttavasti ja vaikka itse koitin sitä lisätä kahdella tyttärellä, tuli kunnalta tyy tuomio: koulu lakkautetaan. Vuonna -69 se sitten tapahtui. Silloisen alaluokkien opettajan Ritva Mäkelän kanssa jou-duimme "mieron tielle". Onneksi meille kunnan alueelta löytyi kummallekin uusi työpaikka, mutta kylälle se oli kohtalokas isku. Meni koulu, menivät posti ja kaupat, lähes kaikki elementit joilla maalauskylät pysyvät hengissä. Mut-ta vielä on toivoa. Uudet asukkaat yhdessä entisten kans-sa voivat yhteen hiileen puhalttaen saada kylän virkoo-maan. Olemmehan sitä paitsi kaikki nyt kaupunkilaisia samassa Cityssä, joten lykkyä tykö uudelle kaupungin-osalle, Mäntlahdelle.

*Topi Kaartinen, Emeritus opettaja
eli täysin loppuun palanut ope.*

**RITVA KOVEROLA:
OPETTAJANA MÄNTLAHDESSA
VUOSINA 1966-1969**

Valmistuin kansakoulunopettajaksi Hä-meenlinna seminaarista vuonna 1964. Ensimmäiset askeleeni opettajantyössä aloitin 21-vuotiaana Lopella. Sulhaseni Seppo Koverola opiskeli vielä Kadetti-koulussa Helsingissä. Keväällä 1966 hänet "komennettiin" luutnantiksi Kymen Jääkäripataljoo-naan Haminaan. Niinpä seuraavana kesänä "löimme hyntyyt yhteen" ja suuntasimme kohti Kymenlaaksoa.

Tuona aikana vapaita opettajanpaikkoja oli hyvin vähän. Tuntuikin lottovoitolta, kun kansakouluntarkastaja Lauri Westerinen jyrähti pöytänsä takaa: "Mäntlahden paikka on sinun!" Vehkalahti ja Mäntlahti olivat meille kummallekin tuiki tuntemattomia paikkoja. Ensimmäisen tutustumisreis-sun kylään teimme taksilla. Kun ystävällinen autonkul-jettaja kuuli matkamme tarkoituksen, väänsi hän matka-mittarin pois päältä ja aloitti ensimmäisen kotiseutuoppi-tunnin jo mutkaisella rantatiellä. Kylän koulurakennus näytti ulospäin samanlaiselta kodikkaalta rakennukselta kuin tuon ajan maalauskoulut yleensä. Satakuntalaistytön silmin katsottuna kylä ei kuitenkaan näyttänyt tavalliselta maalauskylältä. Suuret peltoaukeat puuttuivat. Mutta Mäntlahdessa oli meri. Paikkakuntalaisena autonkuljetta-jamme tiesi, minne uudet tulokkaat oli viisainta ensiksi viedä: Kylän laivarantaan. Siellä kylän miehet istuivat pen-killä ikään kuin odottamassa. Leppoisasti myhäillen, pape-rossit hampaissa he toivottivat nuoren opettajattaren ter-vetulleeksi kylään. Ensimmäinen kyläreissu jäi pysyvästi mieleeni. Talon isäntäväki halusi tarjota parastaan: lohi-voileipiä. Apua! En ollut eläissani syönyt "raakaa kalaa"! Pala kurkussa, vedet silmissä, nieleskelin leipäpaloja. Mut-ta eipä tarvinnut sen jälkeen montaa kertaa harjoitella, kun graavilohesta tuli suurinta herkkuaani.

Koululapset olivat selvästi vilkkaampia ja rohkeampia kuin lapset Lopella. Aamulla he jo ryntäsivät laumana vastaan. Yksi paha tapa mielestäni heillä kuitenkin oli: he nimitteli-

vät vanhempiaan äiskäksi ja iskäksi. Turhaan yritin sitä heidän kielenkäytöstään karsia.

Naisopettajana opetin koulun pienimpiä, luokkia 1-3. Op-pilaita tosin oli vähän ja koulun lopettamisestakin jo puhuttiin. Samassa luokkatilassa luettiin, laskettiin, laulet-tiin, leikittiin, tehtiin käsityöt ja ruokailtiin. Oppimateriaali-na olivat kirjat ja sinikantiset vihott, ainoana havaintoma-terialina kuvataulut. Monistuskonetta ei ollut ja tietö-koneesta oppivälineenä emme osanneet uneksiakaan. Pieni harmoni oli apuna laulutunneilla ja keittäjä-siivoojan läm-mittämä pönttöuuni hokkasi lämpöään talviaikaan. Tar-peilla piti juosta ulkorakennuksen käymälässä.

Läheinen luonto tarjosi kuitenkin oppilaille ja opet-tajille virikkeitä. Keräsimme puolukoita ja sienä talven va-ralle. Teimme patikkaretkiä läheiseen metsään ja talvella pohrasimme omin voimin hiihtoladut. Lavantai oli siihen aikaan vielä koulupäivä. Lauantaipäivän ohjelmaamme kuului, että oppilaat toivat säästämänsä kolikot kouluun. Opettaja kirjasi säästöt ja liimasi kiitokseksi säästä-väisyydestä kuvan säästövihkoon. Rahat vietiin Vehkalah-den Säästöpankkiin.

Vaikka oppilaita oli vähän, saimme aikaiseksi joka vuosi komeat kevät- ja joulujuhlat.

Jotakin uutta opetukseen tuohon aikaan myös saa-tiin: kiertävä englanninopettaja saapui koululle kerran viikossa.

Mäntlahdella on tärkeä sija meidän perheemme sydä-missä: Se antoi minulle ensimmäisen työpaikan Haminan seudulla, perustimme ensimmäisen yhteisen kotimme ja saimme monia hyviä ystäviä. Mäntlahden kylä oli myös rakas kesäviikkoajamme 20:n vuoden ajan meille ja kahdelle pojallamme. Me hämäläismaisemien ja sisäjärvien kasvatit oimme rakastamaan merta, sen kivikkoisia hiek-karantoja ja sileäkallioisia luotoja. (Ja vetämään veneem-me talviteloille kyllin kauaksi rannasta).

Haminassa 18.10.2003

*Mäntlahden koulun viimeinen alaluokkien opettaja
Ritva Koverola o.s. Mäkelä*

Kuvassa Esteri Raussi, Saimi Mäkelä ja Saimi Huhtanen.
Kuva: Jouko Sahalan arkisto.

Mäntlahden kansakoulu

- Koonneet Mervi Värri ja Jouko Sahala -

Kansakoulun rakentamisesta Mäntlahteen puhuttiin jo kuntakokouksessa 25.9.1882. Silloin keskusteltiin uusien kansakoulujen perustamisesta Vehkalahdelle Husulan koulujen lisäksi. Kokous päättyi silloin rakentamaan koulut Pyhältöön ja Reitkalliin.

Brakilan kartanon omistajattaren, kenraalitar Marie von Döringin lahjoitettua v. 1898 500 mk Pyötsaari-Mäntlahti-Rakila-alueen kansakoulua varten ryhtyi rovasti J. Roschier kenraalittaren pyynnöstä puuhaamaan koulua Mäntlahteen. Maaliskuun 11. päivänä 1898 pidettiin Benjamin ja Ville Mäkelän talossa kokous, johon oli kutsuttu alueen kyläläiset neuvottelemaan kansakouluhankkeesta. Kokous päätti yksimielisesti koulun perustamisesta. Asian eteenpäin viemiseksi kokous valitsi toimikunnan, johon kuuluivat rovasti Roschier, apteekkari Nymalm, vuokraaja Lindholm ja itsellinen Taneli Kyötikki.

Apteekkari Alfons Nymalm lahjoitti koululle tonttimaan ja 50 mk rahaa vuosittain kymmenen vuoden ajan. Vehkalahden rovasti puolestaan lupasi puolet hänelle Mäntlahdesta tulevasta palkasta koulun ylläpitoon. Loput tarvittavista varoista kerättiin järjestämällä iltamia, juhlia, arpajaisia ja keräyksiä.

Kansakoulun rakentaminen aloitettiin talkoovoimin tehtaailija Kalle Mäkelän laatimien piirustusten pohjalta vuoden 1898 loka-marraskuun vaihteessa. Koulurakennukseen tuli yksi luokkahuone, käsityöluokka ja opettajan huone. Sauna rakennettiin metsän reunaan ja poikien, tyttöjen sekä opettajain WC:t ulkorakennukseen koulun pihapiiriin.

Vihkiäiset pidettiin 25.9.1899 klo 11. Juhlissa puhuivat rovasti Roschier ja agronomi F.K. Lindholm. Tobias Tolsa kiitti kyläläisten puolesta kaikkia, jotka olivat tukeneet koulun aikaansaamista. Varsinainen opetus uudessa koulussa alkoi seuraavana päivänä. Oppilaita koulussa oli silloin 40, 21 poikaa ja 19 tyttöä.

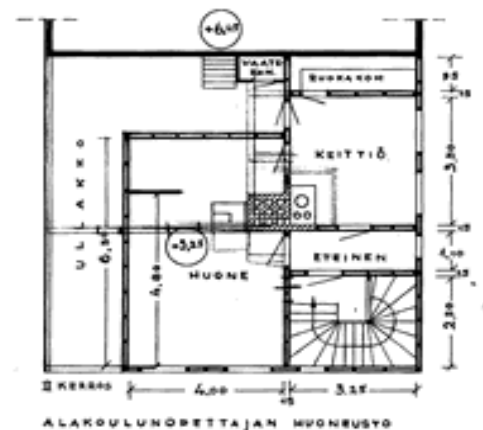
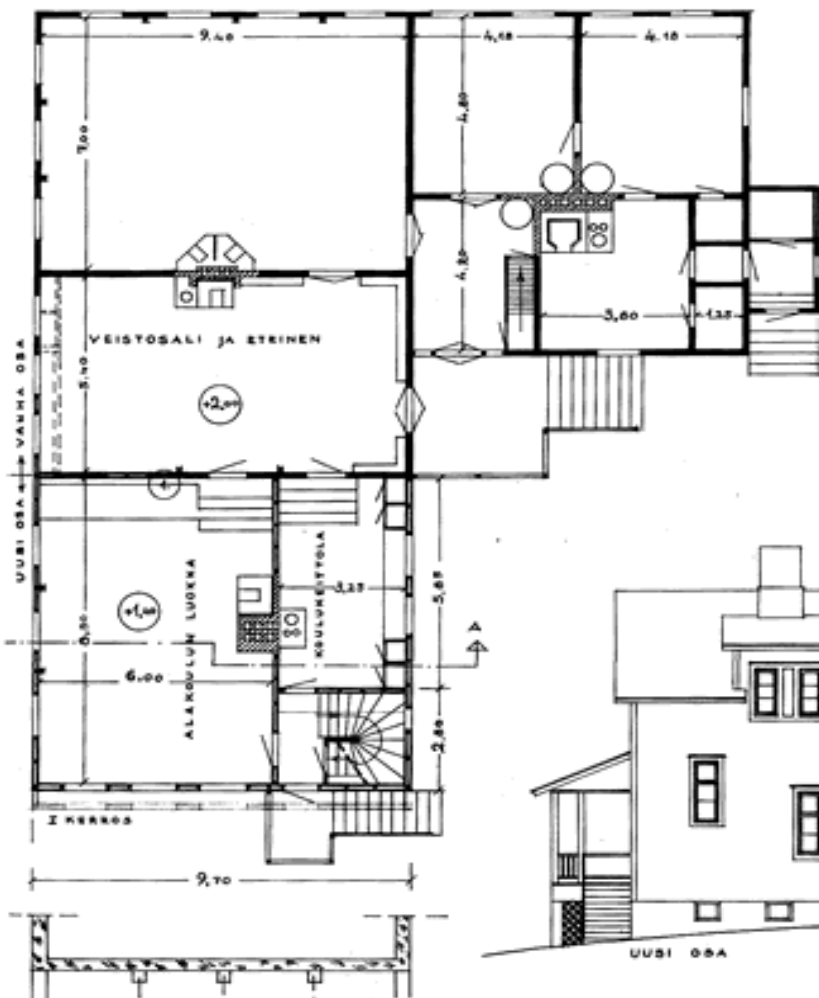
Koulun hallinta oli vuoteen 1917 asti kyläkunnan eli piirikunnan huolena. Piirikunta valitsi 7-jäsenisen johtokunnan, jonka tehtävä alkuvuosina oli vaativa, piti hän sen mm. hankkia varoja ja polttopuita koululle. Johtokunnan jäsenet vaihtuivatkin usein. Vuonna 1917, koulun jouduttua varoineen ja velkoineen kunnan huostaan, johtokunnan huolet vähentyivät ja sen jäsenistö alkoi vakiintua.

Opetustyössä noudatettiin alusta asti kouluhallituksen ohjeita ja piiritarkastajan hyväksymää opetussuunnitelmaa. Koulu toimi aluksi neliluokkaisena. Syksyisin ennen varsinaisen lukukauden alkamista pidettiin viisi viikkoa pienten lasten koulua. Jatko-opetusta annettiin, jos oli halukkaita osallistujia.

Oppivelvollisuuden astuttua voimaan v. 1922 jatko-opetus tuli pakolliseksi ja alakansakoulu muutettiin erillään toimivaksi. Alakansakoulu lakkautettiin v. 1931 oppilasmäärän vähyys vuoksi kunnes se perustettiin uudelleen v. 1944.

Vuodesta 1948 lähtien varsinainen kansakoulu oli 7-luokkainen, 3 vuotta alakansakoulua ja 4 vuotta yläkansakoulua ja jatko-opetus kesti yhden vuoden.

V. 1947 rakennettiin ahtaaksi käyneeseen koulun 2-kerroksinen lisärakennus. Siihen tuli alakertaan luokkahuone ja keittola sekä yläkertaan opettajan asunto. Ulkorakennuksia ei ole uusittu saunaa lukuunottamatta, uusi sauna rakennettiin koulun tontille v.1945.

Oppilasmäärän pienentyessä Vehkalahten kunta päätti lakkauttaa Mäntlahden kansakoulun. Opetustyö koulussa päättyi keväällä 1969 ja koulu lakkautettiin 1.8.1969. Opettajien asunnot vuokrattiin ja luokkahuoneet olivat tyhjiillään kunnes Mäkelän Juha vuokrasi vuonna 1973 yläkoulun luokan verhoiluliikettään varten. Korkean yläluokan osoittauduttua kylmäksi hän siirtyi työskentelemään alaluokkaan. Keittiö toimi maalaamona ja veistosalissa oli varasto.

Kunnan myytyä koulun Reino ja Terttu Mäkelälle keväällä v.1984 Juha piti siellä verhoiluliikettään kunnes koulun uuden omistajan poika Jari Mäkelä tarvitsi tilat puusepäntuotukselleen.

19.7.2001 koulu syttyi tuleen salaman iskusta ja osa koulun uudesta osasta paloi. Tulipalo ei ollut koulun ensimmäinen palo, sillä alakerran asunto oli jo kerran palanut käyttökelvottomaksi, mutta korjattu vakuutuksesta saaduilla varoilla. Silloinen palo oli saanut alkunsa koiran, joka menehtyi tulipalossa, kaatamasta sähkölämmittimestä.

Mäntlahden kansakoulu purettiin syksyllä 2002 ja tilalle alettiin rakentaa omakotitaloa. Koulun hirret vietiin Puumalaan vuoden 2003 keväällä. Kivijalan suuret kivi-järkäleet ovat edelleen nähtävissä entisen koulun tontilla.

Lähteet:

- Eeva Mäkelä. 1949. Mäntlahden kansakoulu 1899-1949
- Mäntlahden Kansakoulun vuosikertomukset vv.1905-1968
- Perimätieto

Kuulutus.

Mäntlahden kansakoulunin kokous pidetään kansakoululla kesäkuun kiviikkona joulukuun 28 p:nä klo 4 i.p. Kokouksessa tulevat esille seuraavat asiat:

- 1) Valitaan kaksi uutta johtokunnan jäsentä.
- 2) Esitetään kokouksen vahvistettavaksi koulun menoarvio vuodeksi 1911.
- 3) Päätetään koulun polttopuiden hankinnasta.

Johtokunnan puolesta:
August Seppälä.

Julk. 11/12 1910 E. P. T. T. T.
18/12 1910 M. M. M.

Koulun Henkilökunta

Opettajat:

Hilja Nurminen	1899-1904
Alma Metsistö	1904-1918
(v.1917-1918 virkavapaalla)	
Saimi Mäkel os. Samola	1917-1956
(v. 1917-1918 viransijainen)	
Juhani Harju	1956-1957
Topi Kaartinen	1957-1969

Alakoulun opettajat:

Eliina Winter	1922-1931
Mirja Pulkkinen	1944
Saimi Huhunanen	1944-1965
Ritva Koverola	1966-1969

Vakinaisten viranhaltijoiden sijaisia:

Mirjam Ärmänen	huhtikuu 1960
Anja Salojärvi	1.2-27.2.1965
	ja 1.1.-31.7.1966
Helena Sartonen	25.2-3.3.1966

Englanninkielen opettaja:

Pentti Hynynen 1.9.-31.5.1969

Yllämainittujen lisäksi keväällä 1963 Kari Nopanen oli opetusharjoittelussa Mäntlahden koululla ja Sahalan Jouko muistelee sen ajan olleen koulun parasta aikaa.

Poikien käsityönopettajat:

Poikien käsityönopettajan löytämiseksi oli vaikeuksia aina vuoteen 1956 asti, jolloin koululle saatiin miesopettaja. Joinakin vuosina ei opettajaa löytynyt ja oman kylän käsistään taitavat miehet toimivatkin sitten poikien käsityöiden ohjaajana.

Tobias Tolsa	1899
Elias Kippari	1906
syyslukukausi	
Daniel Malmi	1907
kevätlukukausi	
Anton Korpela	1907-1908
Tuomas Mattila	1908-1917
Jalmari Sipilä	1917-1918
Väinö Muurman	1918-1919
Kristian Malmi	1919-1920
Benjami Mäkelä	1920-1921
Toivo Forsberg	1921-1922
Anton Raussi	1922-1925
Sulo Mäkelä	1926-1927
Eino Klami	1927-1937
Tuomas Savolainen	1937-1939
Väinö Muurman	1939-1946
Sulo Mäkelä	1946-1956

Keittäjät:

Ilmi Raussi	1947-1949
Esteri Raussi	1949-1958
Eeva Sipari	1959-1963
Ilmi Pihljerta	1963-1966
Aini Koso	1967-1969

Siivoojat:

Emmi Raussi	1958-1969
-------------	-----------

Talonmies/Vahtimestari:

Koulun alkuvuosina opettaja ja oppilaat yhdessä huolehtivat koulun siivoamisesta ja lämmittämisestä. Vasta vuonna 1943 saatiin koululle vahtimestari, joka huolehti näistä tehtävistä. Koulun ensimmäiseksi vahtimestariksi valittiin Kaisa Raussi.

JOHTOKUNNAT:

Mäntlahden koulun johtokunta kokoontui ensimmäisen kerran 22.5.1899 ja viimeisen kerran 5.6.1969.

● Ensimmäinen johtokunta:

Johtokunnan esimies:

F.K.E. Lindholm

Varsinaiset jäsenet:

Taneli Kyötikki
Sakarias Helander
Benjamin Mäkelä
Aleksander Seppälä
Tobias Tolsa
Tuomas Seppälä

● Viimeinen johtokunta:

Puheenjohtaja:

Teemu Mäkelä

Varsinaiset jäsenet:

Timo Karjakin
Pertti Seppälä
Matti Muurman
Hilka Tiilikka

● Johtokunnan uskollisimpia jäseniä:

Viljam Mäkelä	37 vuotta
August Seppälä	37 vuotta
Väinö Muurman	27 vuotta
Vihtori Porkka	25 vuotta
Ida Mäkelä	20 vuotta

Matti Pulkkinen toimi puheenjohtajana 15 vuotta vv.1945-1960.

Harrastustoimintaa koululla

Juhani Harjun tultua opettajaksi Mäntlahteen alkoi koululla myös harrastustoiminta. Hän aloitti liikuntakerhon syksyllä 1956. Liikuntakerho jatkui vielä Topi Kaartisen johdolla kunnes kerho vuonna 1960 muutettiin harrastelulerhoksi. Seurakunnan poikakerhoa pidettiin koululla vv.1961-1963. Vetäjinä kerhossa toimivat Ilkka Jääskeläinen ja Paavo Jalo.

Ritva Koverola piti yleiskerhoa lapsille vuodesta 1966 aina koulun lopettamiseen saakka.

Säästäväisyys oli Mäntlahden koulun yksi kasvatusavoite koulun alusta asti. 1-3 luokka saikin vuonna 1967 säästäväisyyspalkinnoksi retken Imatralle. Se tehtiin saman vuoden kesäkuun ensimmäisenä päivänä.

Koulun lakkauttamisen jälkeen ei toiminta koululta kokonaan loppunut. Siellä pidettiin edelleen Marttojen ja Kansalaisopiston kursseja. Myös kerhotoimintaa yritettiin koululla järjestää.

70-luvun loppupuolella koululla kokoontuivat tyttö- ja poikakerhot. Vetäjänä poikakerhossa olivat Jääskeläisen Harri ja Sahalan Pekka. Sahalan Jouko tuurasi Harria välillä. Jouko muisteli koulun olleen vaarassa palaa kerran poikien toimesta. Pojat olivat päässeet sisälle kouluun ennen ohjaajan saapumista. Seinillä oli tyttökerholaisten piirrustuksia, jotka pojat sytyttivät tuleen. Joukon saapuessa paikalle seinillä ei ollut enää kuin mustat nokijäljet piirrustusten paikalla. Onneksi seinät eivät palaneet.

Koulu kylän "kirkkona" ja keskuksena

Mäntlahden kansakoulu oli paitsi opinahjo myös koti opettajalle ja hänen perheelleen. Pisimpään koululla asui Saimi Mäkelä yhdessä miehensä kuvanveistäjä Sulo Mäkelän ja tyttäriensä Eevan ja Marjan kanssa.

Saimi Mäkelän aikaan koulusta muodostui kylän keskus. Siellä pidettiin seurakunnan tilaisuudet kuten Merimieslähetyksen hartaushetket, Marttojen hengelliset juhlat ja Lähetysjuhlat. Näitä tilaisuuksia järjestettiin keväisin ja syksyisin. Joinakin vuosina hartauskokouksia pidettiin jopa joka ilta viikon ajan.

Puhujina seurakunnan tilaisuuksissa oli oman tai naapuriseurakuntien papit ja diakonit. Hengelliset kokoukset olivat yleensä iltaisin ja saarnaajat yöpyivät opettajan asunnossa. Talvisin vieraiden majoittaminen oli hankalaa, sillä opettajalla oli käytössään vain kaksi huonetta. Kesäisin oli helpompaa, kun vieraat voitiin

majoittaa luokkiin. Yövieraista tuli opettajalle ylimääräistä työtä, joutuihan hän kestitemään vieraita.

Papin ollessa koululla pitämässä saarnailtoja voitiin hänelle tuoda lapsia kastettavaksi. Kastemekonkin sai tarvittaessa lainata opettajalta.

Koulutyön ja seurakunnan tilaisuuksien lisäksi järjestettiin koululla myös erilaisia iltamia. Sodan jälkeen koululla oli mm. Viihdytysiltoja. Reino Helismaakin kävi Mäntlahden koululla esiintymässä.

Koulu oli myös erinomainen paikka erilaisten kurssien pitämiseen. Johtokunta ei luvannut koulua kenen tahansa hakijan käyttöön, mutta Marttojen ja Kansalaisopiston kurssit voitiin yleensä järjestää koululla.

Saimi Mäkelä oli kunnioitettu henkilö kylillä ja häneltä haettiin neuvoo moneen asiaan. Sairaustapauksissakin häneltä saatettiin käydä kysymässä ohjeita ennen kuin lähdettiin lääkäriin. Jos joku vaikka iski kirveellä jalkaan, mentiin koululle apua saamaan.

Koulun 50 vuotisjuhlan ohjelma:

*Virsi 461: 1, 2, 6, 7.
Tervehdyspuhe
Pöytäkirja Raissa
Virsi 459: 2, 3.
Juhlakalvin (juhla- ja
jalkamusiikki)
Virsi 475
Runo Enni
Juhlakuu Teo Tolon
Yhteisö laulu Leila
Riitosuus Kouluop. S.M.
Kuoralausunto
Tervehdys opettajille Mirja
Lapsien laulu ja lauluopetus Rantoi
Vappu- laulu
Onnittelut ja jalkaläsnä
Virsi 419
Pöytäkirja*

Katkelma 50-vuotisjuhlista:

Mäntlahden kansakoulun 50-vuotisjuhlassa 25.9.1949 opettaja Saimi Mäkelä aloitti tervehdyspuheensa seuraavin sanoin:

"Me Mäntlahtelaiset olemme tänään kokoontuneet iloitsemaan esi-isemme suurtyöstä. Köyhyydessään ja puuteessaan kykenivät he rakentamaan tämän, silloisiin oloihin, uhean koulun. Itse he ovat tulleet osallisiksi koulun opeista ja opetuksesta. Tulevia sukupolvia varten he uhrasivat vähästään näin paljon. Osaammekohan kyllin korkealle asettaa tämän heidän epäitseekään uhrauksensa? Painakaamme nöyrinä päämme ja lähettäkäämme heille ylös taivasiin kiitolliset siunaavat ajatuksemme. Itse taivaan Herra siunatkoon heitä ja palkitkoon heille vaivan näkönsä."

Hän päätti puheensa seuraavaan toiveeseen:

"Liittykäämme edelleenkin lujin sitein yhteen ja Herran siunaukseen luottaen tehkäämme työtä koulumme hyväksi. Levätköön Maailman Suuren Luojan siunaus teidän ja koko ihmiskunnan yllä."

OPINTIE MÄNTLAHDESTA VILNIEMEN KYLÄKOULUUN

Kun Mäntlahdessa toiminut kansakoulu lopetettiin, siirtyivät Mäntlahden, Pyötsaaren ja Rakilan lapset Vilniemen kouluun. Vaikka koulumatka tällöin pitenikin, niin loppujen lopuksi se myös helpottui huomattavasti: siinä missä kouluun aiemmin kuljettiin kävellen, hiihtäen, veneellä, potkukelkalla ja kuka mitenkään -osa jopa jäätä pitkin kulki - alettiin myöhemmin käyttää linja-autoa. Koulusta lapset saivat ilmaiseksi pahvisen bussikortin, jota pysäkillä odotellessa rutisteltiin käsissä milloin mihinkin kuntoon. Minun aloittaessani koulunkäynnin 90-luvun alussa Vilniemen ala-asteella oli jonkin aikaa käytössä myös koulutaksi, joka bussin odotusaikojen ollessa liian pitkät toi Mäntlahden lapset koululta entiselle Postille.

Kun linja-auto tai koulutaksi iltpäivällä toi Mäntlahden lapset koulusta kotiin, suuntasivat he usein vielä silloin toiminnassa olleeseen Raussin kauppaan karkkiostoksille. Kaupassa asiointin jälkeen sitten jatkettiin kävellen tai pyörillä kotiin.

Yleisesti ottaen Vilniemen koulu alettiin nähdä pienenä, mutta viihtyisänä ja paljon antavana opinahjona. Urheilua harrastettiin ainakin minun kouluvuosiinani monipuolisesti suunnistuksesta lentopalloon, jalkapallosta pesäpalloon, luistelusta hiihtoon ja maastojuoksusta opettavisiin kävelyretkiin, joita tehtiin lähialueen maastoihin. Koulun sisäisiä maastojuoksu- ja hiihtokilpailuja järjestettiin säännöllisesti ja koulujen välisiin yleisurheilukilpailuihin jotkut harjoittelivat ahkerasti. Koulu ympäristöineen tarjosi uusia mahdollisuuksia niin urheilun kuin muunkin koulutoiminnan osalta.

Koska koululuokkien oppilasmäärät olivat pieniä, tapahtui useamman luokan opetus samassa luokahuoneessa, mutta silti opettajilla riitti aikaa paneutua jokaisen oppilaan auttamiseen. Minun aikani varsinaisia luokkahuoneita oli kolme, joista jokaisessa opetettiin kahta vuosiluokkaa yhden opettajan toimesta. Lisäksi koululla oli käytössä liikuntasali, ruokala (jossa tosin saivat käydä syömässä vain ylimpien luokkien oppilaat siinä missä

Kuva: Vilniemen koulun arkisto

muut ruokailivat tabletteineen pulpeteillaan), opettajien huone ja puukäsityöluokka. WC ja suihkumahdollisuudetkin oli järjestetty pojille ja tytöille erikseen. Koulun yläkerrassa toimi tietyin väliajoin käyvä terveydenhoitajan vastaanottotila sekä opettajien kahvihuone. Vuosittainen hammashoito järjestettiin taksikuljetuksella Haminan hammashoitolaan ja vapaa-ajan sivistyksestä huolehti viikottain koulun pihalla vierailut kirjastoauto. Oppilasten kouluvihtyvyyden puolestaan takasivat vuosittaiset luokkaretket, joita järjestettiin mm. lkaalisten kylpylään ja huvipuistoihin. Rahat luokkaretkä varten kerättiin ansaitsemalla ne itse työtä tekemällä - esim. myymällä pinssejä ovelta ovelle. Myös jokavuotiset joulun- ja kevätkuulat oppilaiden omine näytelmineen ja esityksineen yhdistivät niin oppilaita, opettajia kuin heidän perheitäänkin.

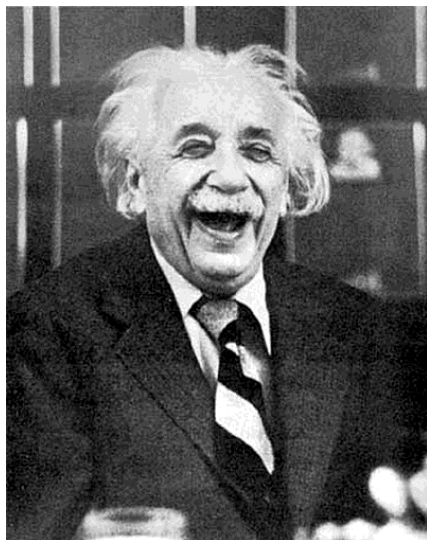
Ainakin tällä hetkellä Vilniemen koulu jatkaa edelleen toimintaansa, ja vaikka jotakin on vuosien mittaan muuttunut niin koulussa kuin sen toiminnassakin, niin edelleen kulkevat Mäntlahden lapset ala-asteelle Vilniemeen. Ja hyvä niin, sillä ainakin minulle pieni kyläkoulu antoi enemmän kuin monikerroksinen kaupunkikoulu satoine oppilaineen koskaan olisi pystynyt antamaan.

Susanna Korpela

EINSTEININ ARVOKITUS

Tämän tehtävän loihe Lindbergin Saku toimituksellemme. Ainakin yksi oikea ratkaisu on tullut tietoomme. Parhaat oikeat ratkaisut julkaisemme kun niitä on kertynyt.

- Samalla kadulla on 5 taloa, jokainen talo on erivärinen ja jokaisen talon omistaja on eri kansallisuutta.
- Talojen omistajista (5) jokainen juo eri juomaa, polttaa erimerkkisiä savukkeita ja omistaa eri lemmikkieläimen.
- Kenelläkään ei siis ole samaa lemmikkiä. Kukaan ei juo samaa juomaa, polta samaa savukemerkkiä eikä ole samaa kansallisuutta kuin toinen.

Faktat:

- Britti asuu punaisessa talossa
- Ruotsalaisella on koiria lemmikkeinä
- Tanskalainen juo teetä
- Vihreä talo on valkoisen talon vasemmalla puolella
- Vihreän talon omistaja juo kahvia
- Henkilö, joka polttaa Pall Mallia, kasvattaa lintuja
- Keltaisen talon omistaja polttaa Dunnhillia
- Henkilö, joka asuu keskimmaisessä talossa, juo maitoa
- Norjalainen asuu ensimmäisessä talossa
- Henkilö, joka polttaa Blendia, asuu kissan omistajan naapurissa
- Henkilö, jolla on hevonen, asuu sen naapurissa joka polttaa Dunnhilla
- Henkilö, joka polttaa Bluemasteria, juo olutta
- Saksalainen polttaa Princeä
- Norjalainen asuu sinisen talon naapurissa
- Henkilöllä, joka polttaa Blendia, on naapuri, joka juo vettä

... Ja itse kysymys kuuluu: "Kuka omistaa kalan?"

Einstein väitti, että 98% maapallon väestöstä ei pysty ratkaisemaan tuota.

POPPANAMIMMIT

Poelmannin Laila toi Indonesiasta muuttaessaan mukanaan useat kangaspuut. Hän on koulutukseltaan artesaani ja pitänyt kankaankudontakursseja Hollannissa ja Indonesiassa eri kansallisuuksia oleville naisille. Hän on myös opiskellut perinteistä kankaiden Batiikki-painantaan ja pitänyt siitäkin kursseja.

Meitä on täällä Mäntlahdessa ja ympäristön kylissä naisia, jotka ovat aina halunneet kutoa, mutta taito ja ohjaus sekä kangaspuut ovat puuttuneet. Laila on pitkään etsinyt tiloja ja käyttöä kangaspuilleen. Kevään lehdessä ilmoitelimme halusta vuokrata tilat kankaankudontaa varten, mutta yhtään vapaata tilaa ei löytynyt. Lopulta saimme elokuussa luvan laittaa kangaspuut Toivolan keittiöön ja eteiseen. Juhlasali tarvitaan jumppaajille ja kokousten pitopaikaksi.

Syyskuussa Hermanni toi kangaspuun osat peräkärillä Toivolaan ja me naiset Laila, Eeva, Heini ja minä aloimme koota puita. Hermanni auttoi aluksi isojen kangaspuiden kokoamisessa. Ne sijoitettiin eteiseen. Pienet ruotsalaiset puut, jotka tulivat keittiöön, kokosimme itse. Laila kokosi yhden puun meille malliksi yhdessä Heinin kanssa. Sitten Eeva ja minä aloitimme muiden puiden kokoamisen. Kummallakaan meistä ei oikeastaan ollut kokemusta kankaan kudonnasta. Olimme kuitenkin nähneet kangaspuita ja mattojen kutomista.

Kangaspuiden kokoaminen ei ollut mikään yksinkertainen homma. Tarkoituksemme oli pystyttää kolmet pienet puut keittiöön. Aluksi etsimme sopivat osat jokaiseen pystytettävään kangaspuuhun ja sitten lopulta saimme puut kasaan. Eikä siihen mennyt aikaa kuin yksi lauantai-iltaapäivä ja vähän suunnitelmia.

Olimme tyytyväisiä, kunnes Laila alkoi asetella Heinin kanssa kokoamaansa kasettia kangaspuihin. Kasetti ei sopinutkaan, sillä joku osa oli laitettu väärin päin. Ei auttanut muu kuin purkaa kangaspuut ja kääntää osa oikein päin. Pirtaa laitettaessa oli sama juttu, joku osa oli

Vasemmalla Salaston Eeva puunkantomaton ja oikealla Värin Heini pannunalusen parissa.

väärin päin ja taas piti purkaa. Nyt riitti kuitenkin vain yläosan irrottaminen. Koottuamme ja purettuamme kangaspuut useaan kertaan tulivat ne meille tutuiksi.

Seuraavaksi oli edessä loimen luominen. Se oli tarkkaa puuhaa, joka onnistui meiltä äkinäisiltäkin Lailan tarkkojen ohjeiden mukaan, joskin kovin hitaasti. Ijäksen Ritva ja Yrjösen Helana liittyivät joukkoomme. Nyt meitä oli jo kuusi kankaan kudonnasta innostunutta naista.

Kun loimi oli riittävän pitkä, irroitettiin se luomapuista ja siirrettiin kangaspuille. Se oli vaikeaa puuhaa ensikertalaiselle, mutta Lailan kärsivällisesti ohjatessa sekin onnistui. Sitten oli vuorossa niisiminen ja loimen pirtaan pisteleminen sekä polkusten asennus. Laila näytti kunkin uuden työvaiheen alussa, miten homma tehdään ja sitten se piti tehdä itse loppuun. Laila seurasi aina vähän aikaa vieressä, että työ alkoi sujumaan ja tarpeen mukaan antoi lisää ohjausta.

Kun loimi oli valmiina puissa, voi kudonta vihdoin alkaa. Kudontasuunnitelma oli tehty jo ennen loimen luomista. Laila selvitti tarkasti, miten kudontaohjeita luetaan ja miten niiden mukaan kudotaan. Monen "oppitunnin" jälkeen allekirjoittanut alkoi jo vähän ymmärtämään kankaan kudonnasta.

Ryhmässämme on vielä tilaa, jos joku haluaa tulla kutomaan. Taitoja ei tarvitse olla, ne oppii Lailan ohjauksessa. Tällä hetkellä pienissä puissa on tulossa poppanatabletteja, puunkantomattoja ja pannunalusia. Eteisen isoissa puissa kudotaan mattoa. Ensivuoden alussa pyritään järjestämään kankaankudontakurssi Toivolaan ja keväällä on ehkä vuorossa Batiikki-kurssi luonnosta kerätyillä kasviväreillä.

Lailaan voi ottaa yhteyttä, jos kudonta kiinnostaa. Hänen puhelinnumeronsa on 345 9998.

Laila Poelman

VEDSI

Vedestä, tuosta valuvasta ja satavasta aineesta, josta on puutetta ja pulaa tuolloin tällöin ja joskus jopa niin että sen vuoksi täytyy ryhtyä sotaan vaikka öljykin, itse mustaa kultaa, olisikin. Ei ole ehkä ihmeellistä miten lähellä vesi ja veri sanoina suomenkielessä ovat. Ovathan ne molemmat niin ihmistä kuin hänen elinehtojaankin ylläpitäviä elementtejä.

Sähköä on jauhettu vedestä, hyödyntäen sen alaspäin valuvaa ominaisuutta, johon on helppoa laittaa propelli. Viime vuoden lopun sadekatko ällistyi ihmisiä pohjolassa. Sähköyhtiöt nostivat ja nostavat sähkön hintaa tämän ällistyksen perusteella. Lisäksi ihmiset häärivät erilaisia putkistoja ties minne ja mistä korvaamaan kaivovesiään. Ohessa internetistä imuroitua tietoa kymenlaakson vesitilanteesta vuoden ajalta.

Kaavioista vastaa Risto Mäkinen <risto.p.makinen@ymparisto.fi> Suomen ympäristökeskuksesta (ja on varmasti erimieltä kanssani siitä mitä ne kertovat!). Tässä kummiskin tätä tietoa itse kunkin tulkittavaksi ja tutkisteltavaksi.

Asiasta toiseen...

Lehdessämme on myös yleisönososasto, muistaakseni nimeltään "sana on vapaa", jonne voi ihan hyvillä mielin ja rauhassa purkaa kiukkunsa vaikkapa anonyymisti (jos semmoiseen uskoo).

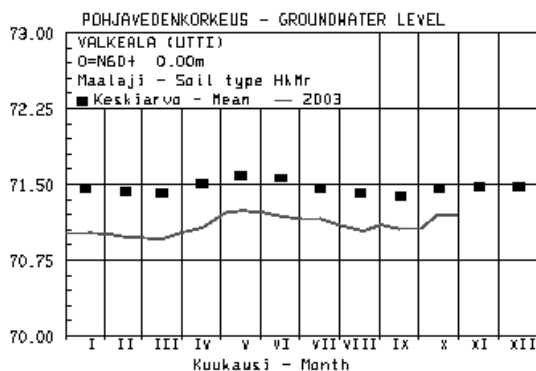
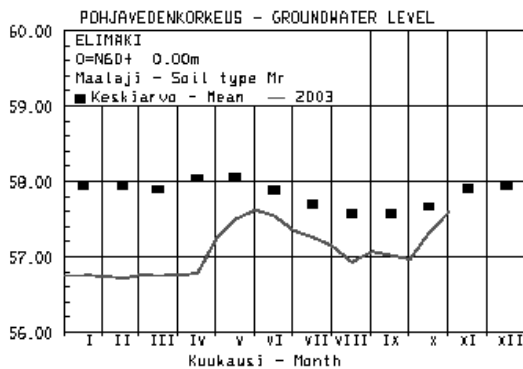
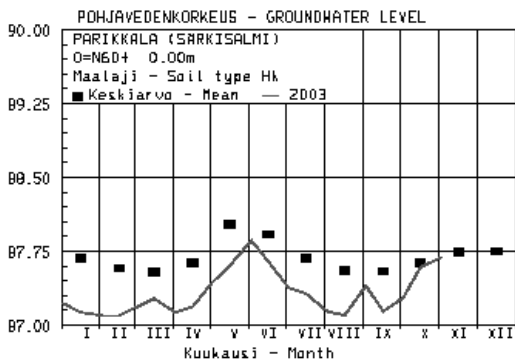
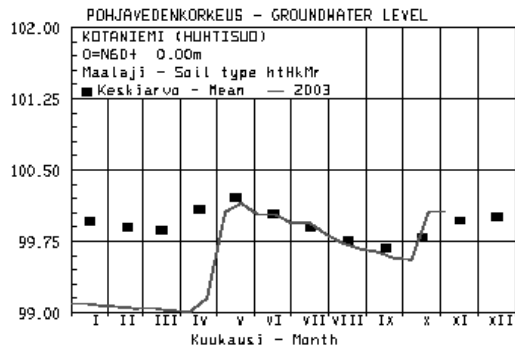
Usein käy niin että kiukku tuokin esiin ajatuksen, joka saa ilmaa alleen ja lähtee yhteisvoimin kiirimään eteenpäin ja maailma taas hiukan muuttuu.

Lehtemme tosin ilmestyy vain neljästi vuodessa, kuten esim. liikennevakuutuslasku tai vuodenaika, joten kirjoituksensa kannattaa sen mukaan tähdätä.

Lopuksi vesiaiheinen runo Espoon ajoiltani 90-luvun alusta:

Kaivostani ei vesi lopu.
 Riittäisi siitä naapureillekin,
 mutta kun heillä on vesijohdoissa
 aika ja raha.
 Eivät he maistamaan ehdi
 miten viatonta veteni on,
 sen täyttyneet toiveet.

Ilkka Ahmavaara

Keskiarvot ovat yleensä vuosilta 1975-2002, maaperälyhennykset esittävät sitä maalajia, mitä aseman alueella on eniten.

Sr = sora
 Hk = hiekka
 Si = siltti
 Sa = savi
 Mr = moreeni
 HkMr = hiekkamoreeni jne.

Pinnankorkeuden metrilukema on aseman putkien keskimääräinen pohjaveden pinnankorkeus merenpinnasta mitattuna N60-tasossa kulloisenakin ajankohtana. (Hieman vaikeasti ilmaistu) <Risto Mäkinen>

MÄNTLAHDEN, PYÖTSAAREN JA RAKILAN ALUEET ELÄVÄKSI KAUPUNGIN OSAKSI

Rannanpoikien johtokunta päätyi lokakuussa pidetyssä kokouksessa hakemaan Leader+ rahaa Toivolan lämmityksen parantamiseen ja kylien kehittämiseen. Tavoitteena on pienillä yhteisöllisillä toimilla kehittää alueestamme asukkaalleen ja mökkiläisille turvallinen, viihtyisä ja ajanmukaisiin haasteisiin vastaava asuinalue, jossa nuoretkin viihtyisivät.

Suunnitelmissamme on järjestää joulukuussa kylämiljöötä ja kylätapahtumia käsittelevä valokuvanäyttely. Vuoden 2004 kuluessa parannetaan Toivolan lämmitystä hankkimalla ilmalämmityspumppu ja lisäämällä lämpöeristyk-

siä. Keväällä järjestetään kankaankudonta- ja batiikkivärjäyskurssit. Lakkautetun koulun perinteitä ja muistoja tuodaan julki nykypolvelle ja entisille oppilaille sekä kaikille aiheesta kiinnostuneille koulun muistonäyttelyn avulla. Kylistä tehdään kuvin, sanoin ja äänin kertova interaktiivinen CD-levy, eräänlainen digitaalinen kyläkirja.

Nuorten osallisuutta kotikyläänsä ja sen tapahtumiin vahvistetaan rakentamalla lentopallokenttä ja avaamalla Nettikahvila.

Jäämme odottelemaan päätöstä Leader+ rahoituksesta. Kerromme hankkeen etenemisestä lisää, kun tiedämme kuinka hakemukselle kävi.

Mervi Värri

ONNISTUNUT HIRVIJAHTI !

Mäntlahdessa ammuttiin tänäkin syksynä hirviä. Lupa oli saatu kuuden hirven, kolmen täysikasvuisen ja kolmen vasan kaatoon. Näiden lisäksi ammuttiin yksi hirvi Riistanhoitoyhdistyksen luvalla ja yksi loukkaantunut hirvi.

Joillakin metsästysyhdistyksillä on huolena nuorten vähäinen osallistuminen metsästykseseen. Mäntlahdessa ei tätä huolta näytä olevan. Seuran nuoret jäsenet Simo Sahala ja Matti Korpela ovat tarkkoja ampujia. He ampuivat yhteensä neljä kuudesta hirvestä, Simo kolme ja Matti yhden hirven.

Hirviyahdin päätteeksi tarjottiin metsästymajalla sunnuntaina 9.11. yhdistyksen jäsenille, ystäville ja kyläläisille hirvipaistia. Porkan Tarja toimi pääemäntänä metsästymajalla. Hän ruskisti ja valmisti paistit uuniin laitettavaksi ja ne paistettiin sitten neljässä taloudessa. Lisäksi tarjolla oli Korialla palvattua hirvipaistia, lanttulaatikkaa, perunoita ja Joensuun Ollin lahjoittamia suolakurkkuja sekä Joensuun Mirjan valmistamaa kaali-puolukkasalaattia. Perunat lahjoitti ja kuori perinteisesti Mänttärin perhe. Jälkiruoaksi tarjottiin kahvia ja pitopalvelu Essin herkullista tätekkua.

Majalla kävi ruokailemassa 110 henkeä ja Porkan Tarjan apuna keittiössä hääri Hietalan Leena, Muurmännin Taina, Nikusen Sinikka, Ripattilan Mauno ja Maija sekä

Raussin Ville. Lihan leikkasivat tuttuun tapaan Muurmännin Matti ja Hietalan Heimo.

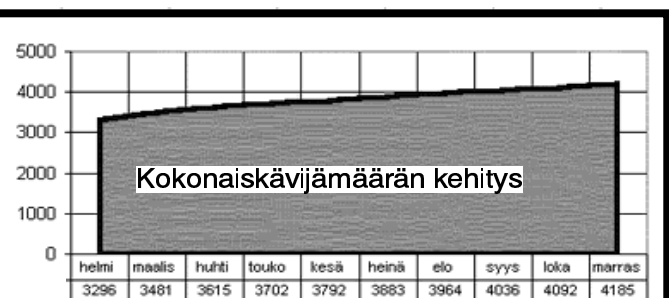
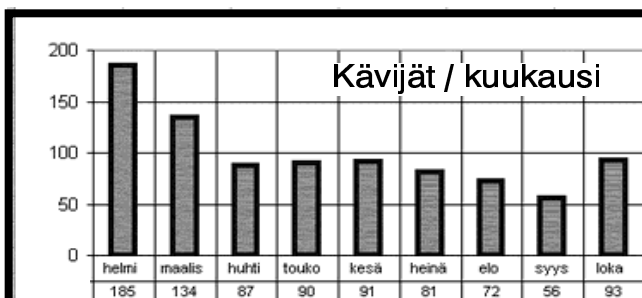
Emännille riitti työtä, sillä metsästysmajan keittiötilat eivät ole kehuttavat. Saunan pukuhuone toimii keittiönä, siellä on pieni puuhella ja kaksilevyinen kaasuliesi, joilla ruoat valmistetaan. Astiat tiskataan saunan puolella.

Tarjolla oli kuitenkin herkullista ruokaa, jota saatiin syödä oikeilta lautasilta, ainoastaan juomamukit olivat kertakäyttöisiä. Maukasta ruokaa oli riittävästi, sillä paistia jäi vähän tähteeksikin.

Mervi Värri

KÄVIJÄMÄÄRÄT RANNANPOIKIEN INTERNET SIVUILLA HELMI-LOKAKUUSSA 2003:

URHEILEVA MÄNTLAHTI

Jo tavaksi tullut kansainvälinen jalkapalloturnaus "Mäntlahti vastaan muu maailma" Simontopin kentällä vuonna 2001.

Naisten joukkueeseen riitti kaksi soitajaa, Mervi ja Laila.

Voittajajoukkueen loppukiri

Voitto ei irronnut kovasta yrityksestä huolimatta

Mäntlahden soutuneuvos Seppo Peltola saapuu kisapaikalle

TULOKSIA

MATTI KORJUS edusti Helsinki City Runissa 17.5.2003 Mäntlahden Rannapoikia sijoittuen sateessa juostulla puolimaratonilla 1301. ajalla 1.59.23.

SOUTUKILPAILUT pidettiin Kylänlahdella 30.08. 2003. Osallistujamäärän vähyydestä huolimatta käytiin totista kilpailua. Kaikki osallistujat soutivat vuorotellen samalla veneellä.

Tulokset

3-hengen joukkueet

1. Korpelat Tapani, Matti ja Matti aika 7.04
2. Peltola Seppo, Taari Mika, Tammelin Vesa 7.28

Parisoutu

1. Poelman Laila, Värri Mervi 9.08

Yksittäissoutu

1. Seppo Peltola 7.14
2. Helge Seppälä 8.19

KATUKORIKSEN PALKINTOPOKAALI on Toivolassa. Ensivuoden voitto merkitsisi kiertopalkinnon pysyvää jäämistä Toivolaan.

PERINNERUOKAA MINNAN TAPAAAN**MAKSAPIIRAKKA****Kuoritaikina:**

- 4 dl vettä
- 50 g hiivaa
- 2 tl suolaa
- n. 1 litra hiivaleipä- tai grahamjauhoja
- 100 g rasvaa

Täyte:

- 1 dl puuroriisiä tai ohrasuurimoita
- 7-8 dl maitoa
- 250 g maksaa
- vettä
- suolaa
- (1rkl sokeria)
- 1 muna
- Liuota hiiva kädenlämpöiseen veteen.
- Sekoita joukkoon suola ja osa jauhoista.
- Alusta taikinaan loput jauhot käsin.
- Lisää pehmeä tai sula rasva.
- Alusta taikina. Jätä nousemaan.
- Keitä puuro.
- Keitä maksaa miedosti suolatussa vedessä. Raasta ja ruskista se täytteeseen.
- Lisää riisipuuron joukkoon maksa, muna, sokeri ja suola.
- Kaaviloi puolesta kohonneesta taikinasta pellin kokoinen levy.
- Levitä täyte. Kaaviloi kansi ja nosta kaulimen ympärille käärittynä täytteen päälle. Ummista piirakka. Pistele kuori ja voitele munalla.
- Paista 200 C-asteessa puoli tuntia.

**HEI VAIN
TAAS!**

**TALVELLA
PUHUTAANKIN
NAISISTA
LEHDESSÄMME!**

TOIVOLASSA TAPAHTUU

JUMPPA Jaana Avellan-Dufvan johdolla keskiviikkoisin klo 19.15-20.15 ja torstaisin klo 19.30-20.15. Viimeisen kerran tänä vuonna jumpataan 17.12. ja keväällä jumpat jatkuvat seuraavasti: ke 7.1. lähtien ja to 15.1

KANKAAN KUDONTAA aina, kun kutojat ehtivät.

KAUNEIMMAT JOULULAULUT

Joululauluja lauletaan 11.12. klo 19:00

ITSENÄISYSPÄIVÄN juhlavalaistus 6.12. klo 18.00-20.00

PERINTEINEN PIKKUJOULU 13.12. klo 18.00. Luvassa on hauskaa ohjelmaa puuron ja kahvi kera. Joulupukkiin saattaa vierailia, joten kannattaa varata pikkupaketti mukaan sekä euroja arpojen ostoon ja huutokauppaa varten.

VUOSI VAIHTUU TOIVOLASSAKIN, ovet avoinna klo 22.00 lähtien. OPM.

VESIHUOLTOHANKKEESTA

Mäntlahden ja Pyötsaaren vesi- ja viemäriyöt alkavat olla loppuillaan. Kunnan vesi tulee Pyötsaassa 83 talouteen ja Mäntlahdessa 72 talouteen. Lisäksi kylillä on muutama vesiposti. Reiviikin ja Rakilan alueen vesijohtotyöt jatkunevat keväällä.

Vesijohtourakan päätteeksi juhlittiin 22.10. Pyötsaassa Ellen Gustafssonin syntymäpäiviä suurella joukolla. Toistasataa juhlijaa saapui onnittelemaan ja kiittämään 70-vuotta täyttävää Elleniä, joka on huolehtinut Pyötsaaren vesijohtotyömaan talkooporukan kahvuksista Anneli Nurmela ja Helena Pitkäsen avustamana.

Kuva: Kahvipöytä odottaa talkooväkeä. Vasemmalla Anneli Nurmela ja oikealla Ellen Gustafsson.

Toimituksella on pulaa vanhoista valokuvista. Tarvitsisimme kuvia tanssilavalta, koulusta, Sadetakkitehtaasta, Marttojen toiminnasta, Upseerikylästä ym. Jos teillä on kuvia ja olisitte valmiit lainaamaan niitä toimituksellemme, olisimme iloisia, jos ottaisitte yhteyttä meihin.